

Imajo vsak dan...
Izšel dnevno...
Izšel dnevno...
Izšel dnevno...

PROSVETA

Uredništvo in administracija...
2627 E. Lawrence Ave.
Office of Publication...
2627 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XIX.

Cena lista...
\$5.00

Chicago, Ill., sobota, 6. novembra (November 6), 1926.

Chicago, Ill., sobota, 6. novembra (November 6), 1926.

Subscription...
\$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 261

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Kolontajevi zabranjen celo prehod čez Ameriko

imenovana je za poslanke v Mehiko.
Washington, D. C. — Aleksandra Kolontajeva, znana in edina diplomatka sovjetske Rusije, je po imenovanju za poslanke Unije sovjetskih socialističnih republik, vprašala za potno dovoljenje skozi Združene države. Tudi Kolontajeva je ta prehod odnekel iz istega razloga, kakor lanko leto grofici Karolyi ter pozneje komunistu Saklatvali.
Kolontajeva se sedaj nahaja v Berlinu ter je na poti v Mehiko mesto. Med potjo je želela obiskati Združene države, toda ta načrt je morala opustiti, ker ji ameriški konzul radi prepovedi iz Washingtona ni dovolil potne vize.
Konzulat v Berlinu se je pri odklonitvi vize izgovoril, da je

PROGRESIVNI RUDARJI DOBILI NOVO GLASILO

List zagovarja nacionalizacijo rogov, je proti korupciji v uniji, za organiziranje vseh rogov, proti kompanijskim unijam itd.
Springfield, Ill. — (FP) — Skoro ravno isti čas ko se je udala Peabody premogovna družba v Pensilvaniji, je bila izdana prva številka glasila progresivnih premogarjev. List izhaja pod imenom The Coal Miner. Urednik lista je Frank Koeny, vodja zapadnovirginskih premogarjev. List je tiskan v Springfieldu, Ill.
V glavnem je list The Coal Miner posvečen izvojitvi in programu, ki ga zagovarja John Brophy, ki kandidira za predsednika proti Lewisu.
Zmaga v centralni Pensilvaniji proti Peabody kompaniji in zvišana mežda na neunijskih poljih, katero je povzročil pritisk unije in pritisk Johna Brophyja ter zahteva po premožnosti in izločenosti, je poživela kampanjo za izvojitve Brophyja med

Originalna operaka

Milijonar je zapustil velike vsote denarja svojim največjim nasprotnikom.
Toronto, Ont., Kanada, 5. nov. Charles Vance Miller, odvetnik in sportnik, je v svoji oporoki volil \$700,000 v delnicah neke pivovarne sedmim metodistovskim pastorm, ki so znani kot zelo fanatični sovražniki alkoholične pijače. Denar dobe s pokojem, ako obdrže delnice in vsakega dividende ter glasujejo o gospodarstvu pivovarne za dobo deset let. Zapuščina ima namen preizkušiti pastora, če so njihovi principi res večji kot želja po denarju.
Dajle je zapustil \$25,000 v delnicah dirkaškega kluba svojim trem največjim nasprotnikom, ki so ga vedno napadali zaradi njegovih konjakih dirk. Ti so rev. Spence, vodja Prohibitične unije v Kanadi, bivši generalni pravdnik in neki bivši visoki uradnik.
Da bo originalnost oporoke popolna, je Miller zapustil dva milijona dolarjev tisti ženski v provinci Ontario, katera bo od 1. novembra 1926 do 31. oktobra 1936 porodila največ otrok. Vaska je upravičena, pa naj rodi zakonske ali nezakonske otroke.
Oporoka je povzročila veliko furijo.
Nova zarota proti španškemu diktatorju.
Barcelona, 5. nov. — Uradno poročilo se glasi, da je policija odkrila tukaj novo revolucionarno zaroto proti realnu diktatorju Primo de Rivera.

100 sirot žaluje za očeti-rudarji

Trupca 45 rudarjev so še pokopani v blatu poplavljenega rudnika v Ishpeming.
Ishpeming, Mich. — Petinštirideset rudarjev še vedno leži v vodi in blatu v rudniku Barnes Hecker, v katerega je v sredo udrla voda iz dna bližnjega močvirja. Samo sedem trupel so dobili na površje. Med mrtvimi je tudi rudniški inšpektor, ki je ob času katastrofe ogledoval jama.
Utopljeni in zadušeni rudarji so bili večinoma družinski očetje in zapuščajo vsaka skupaj 160 otrok. Mala rudarska naselbina North Lake v bližini rudnika je izgubila skoraj vse moške prebivalce; same vdove s otroci so ostale.
Ko se je udrla voda v rudnik, je v desetih minutah zalila vse spodnje rove in potem je razšla gor, dokler ni dosegla točke 180 čevljev pod površjem. Vodne sesalke, ki so noč in dan na delu, so do četrta večera izvlekle toliko vode, da je upadla v šaktu okrog 600 čevljev.
Wilfred Wills, 23-letni fant, je bil edini, ki se je rešil iz jame. Pripoveduje, da je plesal 800 čevljev visoko po lestvi v šaktu z vso naglico, toda voda mu je bila vedno za petami, tako da je komaj ušel.

Zvezni sodnik English je resigniral

Protij njemu je bila vložena tožba za odstranitev iz javne službe.
Washington, D. C. — Ko je vse izgledalo najlažje za zveznega sodnika George W. Englisha, ki posluje za vzhodni Illinois, se je odpovedel tej zvezni službi in je vložil pri Coolidgeu resignacijo. S tem se je rešil kongresnega preiskovanja. V svojo resignacijo je navedel, da se ne počuti krivega, toda sedaj, ko je enkrat proti njemu začeto postopanje za odstranitev iz javne službe, ne more več dostojno posloovati kot zvezni sodnik.
Protij Englishu je prišla na dan prva obožba pred dvema leti, ko je list St. Louis Dispatch priobčil zahtevo zdaj izvoljenega senatorja Hawesa iz Missourija, da kongresna zbornica uvede preiskavo o Englishevem poslovanju.
Englisha je imenoval za sodnika že predsednik Wilson. English je obtožen, da je svojo službo zlorabljal pri grožnji advokatom in sodičem ter drugim javnim uradnikom. Poleg tega je zapleten v neko nepošten mešetarjenje z nekimi fondi in bankrotom. Kongresna zbornica je še meseca aprila glasovala, da je English izključen in zadeva je hmeia priti še pred senat.
Dasiravno je English resigniral, večina senatorjev zahteva, da bo stvar šla še dalje na preiskavo senatne komisije. Izključen ni, da bo English še obsojen.

NOVODBA ZA OBSODBO CEZ DURKINA.

Chicago. — Martin Durkin, ki je bil prvotno obsojen na 35 let ječe radi umora vladnega detektiva Shanahana in radi nakradenih avtomobilov, še vedno dobi kako dodatno število let ječe. Število zapornih let se veča radi tega, ker se oglašajo drugi ljudje, da so jim bili ukradeni avtomobili, pri razpravi v četrtak so ga obsodili na dodatnih pet let ječe, tako da vse skupaj zdaj znaša 45 let. Betty Warner, Durkinova ljubica, je v vseh slučajih glavna priča proti njemu.

BRITSKI DELAVCI PROTI ODDOLJITVAM

Zanikajo vse vesti, da so pod vplivom sovjetov. Torijska vlada proti delavskemu gibanju.
Washington. — (FP) — Torijska vlada na Angliškem je že večkrat oddolžila britske delavce, da so pod direktnim vplivom sovjetov. To pa vlada dobro ve, da se je slagala in da vrši tako propagando namram delavcem samo da jih diskreditira, da oslabi delavsko gibanje.
Toda poslednje nazadnjaške vladne propagande so se pokazale v zadnjih meščanskih volitvah, ko je Labor partija izšla iz njih zmagovalna. Konservativna vlada na Angliškem je pripomogla do delavskih mandatov v večjih mestih.
Britski delavci so mnenja, da se nagiba torijska vlada vladam Italije, Madžarske in drugim, ki imajo diktatorje, kateri pritiskajo na delavske mase in jemljejo delavcem sadnja pravice, za katere so se morali bojevati dolga leta. Britski delavci se tega prav dobro zavedajo. Zato pa tudi pomagajo rudarjem, da pridejo iz boja zmagovali.
Baldwinova vlada je že večkrat oddolžila britske delavce, da se udajajo komunistom ter da skušajo uprizariti revolucijo na Angliškem. Toda pametno ljudstvo se nihi ne sva za take neumne metode, ki se jih sedanja vlada posluhuje.

Novoangleški listi v prid Sov. Vanzettija

Buržoazno časopisje za ponovno obravnavo dveh delavcev.
Boston. — Bostonški meščanski listi in tudi drugi v ostalih mestih države so pričeli zagovarjati Sacca in Vanzettija, da ne smeta biti umorjena.
Tako je prišel konservativni bostonški Herald z uvodnim člankom na dan in pravi: Naše mnenje je, da bi se ne smelo usmrtiti Sacca in Vanzettija na podlagi sodnijske obravnave, ki je bila izrečena leta 1921. Sicer mi ne vemo, če sta ta dva moža kriva ali ne. Vsekakor pa upamo, da bo višje sodišče dovolilo novo obravnavo na podlagi nove evidence, ki še ni bila predložena sodišču.
Počasni so prišepali še buržoazni listi in pričeli zagovarjati pravico do obravnave ljudi, ki se jima do sedaj še ni dokazalo, da sta naredila kakšen zločin.

Avstralski premijer razburil britske torije

Dejal je v Londonu, da so imeli Američani prav, ker so se uprli kralju leta 1776.
London, 5. nov. — Stanley Bruce, premijer Avstralije, je sročil zapri sapo Anglišem, ko je ob zaključku imperijalne konference v Londonu dejal pri pojedini, katero je privedla delegatom ameriška trgovska zbornica, da so imele ameriške kolonije prav, ker so se uprle angliškemu kralju in razglasile neodvisnost leta 1776. Dalje je rekel, če bi bila Avstralija že takrat to, kar je danes, da bi bila šla na pomoč ameriški revolucionarjem. Avstralija se mora bati ameriški revoluciji zahvaliti, da je danes svobodna država.
Ko je Bruce videl mučen molk torijskih poslušalcev, je malo popravil, češ kar je bilo, je bilo, ampak dejstva živijo še danes.
Za Jane S. N. P. J. stane Mladinski list samo 30 centov letno.

Mehiške čete zdrobile armado Kolombovih vitezov

Vodja klerikalnih vstavev, čigar geslo je bilo "Viva Cristo Rey," je pobegnil, njegova armada je pa deloma pobita in deloma ujeta. Drugo, enako vstajo čaka ista usoda.
Mexico City, 5. nov. — Vojni department vlade poroča, da so zvezne vojaške čete temeljito strle revolto mehličkih Kolombovih vitezov v državi Durango. Revolto je vodil Tirso Gueroles s geslom "Viva Cristo Rey" (Živel kralj Krist) in imel je okrog tisoč oboroženih mož. Zvezne čete, katere vodi general Enrique Leon, so večer napadle vstavev v Santiagu Baycora. "Vitezji" so bili popolnoma poraženi. Mnogo je bilo ubitih, drugi so pa ujeti. Gueroles je s pešico pristavev pobegnil z bojišča. General Leon poroča, da vsi mrličji imajo akapulirje okrog vratu.
Druga katoliška vstaja je v teku v državi Guanajuato. Neke Jose Navarro je vodja. Vstali so okupiral mesto Panjamo, postrelili vse policaje in požgali municipalno poslopje. Vseh vstavev je okrog 2000. Tudi ti operirajo z geslom "Viva Cristo Rey". Zvezna vlada je poslala vojaške čete tja.
Merida, Yucatan, Mehika, 5. nov. — Bartol Garcia, governor države Yucatan, je večer odredil vsem avzemim in državnim namestencem, da morajo v 24 urah pisмено izjaviti, če podpirajo stališče vladne armade. Uradnik, ki je proti vladi, mora zapustiti svojo službo.

Devletnica ruske revolucije se slavi v nedeljo

Običajne slavnosti v Uniji sovjetskih socialističnih republik.
Moskva, USSR, 5. nov. — Dne 7. novembra, to je v nedeljo, preteče devet let odkar so delavski, kmetijski in vojaški delavci, ki so danes po vsem svetu znani pod imenom sovjeti, strmoglavili Kerenskijevo vlado v taktatnem Petrogradu in ustanovili prvo vlado delavcev in kmetov na svetu. Zmaga delavcev v sovjetih in pod slajnim vodstvom Lenina in Trockija je bila popolna in temeljita. Vse protivne sile, ki so se potem zaganjale v delavsko-kmetško rusko republiko, niso mogle doseči svojega cilja.
Bojstni dan ruske sovjetske republike se bo letos praznoval, kakor vsako leto, z velikimi manifestacijami. Ta dan je v Rusiji velik ljudski praznik. Proslava pa ni omejena samo na Rusijo. Po vsem svetu so proletarji, ki se zavedajo tega velikega zgodovinskega datuma, spominjali na dan 7. novembra temeljite zmage ruskega delavstva in kmetstva naroda.
Ruska revolucija, prva kakor druga — prva je v marcu 1917 strmoglavila carizem, druga v novembru istega leta pa buržoazijo — je najsveteljša točka v moderni zgodovini.

Darrow proti sodnijskim Francozi finančni zopet navijajo frank

Znameniti pravdnik Darrow in njegov kolega Hays sta priporočila newyorškim stavarjem, naj se odločno bojujejo proti sodnijskim prepovedim.
New York. — (FP) — Vsi načerti za veliko demonstracijo newyorških stavarjev, ki so na stavki pri tovarni za izdelavo plaščev, proti sodnijski prepovedi, ki jim prepoveduje piketirati, so v teku in so dobili nov zamah.
Clarence Darrow in Garfield Hays znamenita pravdnika, sta navdušila stavarje, da se naj bojujejo proti sodnijskim prepovedim. Darrow je izjavil, da je protijustavna vsaka sodnijska prepoved.
Darrow je pripovedoval, kako je zagovarjal Evgena V. Debsa za čase železničarske stavke leta 1898, ko je bila izdana sodnijska prepoved proti njemu. Darrow je tudi povdarjal, da naj se nikar delavci ne varajo, da je kje najti danes nepristranskega sodnika, ki bi sedaj kje živel. On je rekel, da so indžunkni del delavne močnje. Zato pa je treba delavstvu povedati, da ve, kaj se godi, da se ne bo zanašalo na stvari, ki nikjer ne obstajajo.

Fašisti še vedno divjajo po vsej Italiji

Aretacije, pretepi in požigi so na dnevnem redu. V Sempetru na Krasu je bomba ubila enega fašista. Mussolini je zagrozil z "direktno akcijo," ki se izvrši takoj. Terorizem na Primorskem in Tirolskem. Starejši fašisti so proti retroaktivni smrtni kazni.
Rim, 5. nov. — Fašisti so večeraj, ko so praznovali osemletnico zmage nad Avstrijo, porabili vsaj priliko za nove demonstracije in teroristične čine napram opoziciji. Mussolini se je zopet pokazal na balkonu palače Chigi in dejal v par besedah: "Jutri jutraj boste imeli akcijo, ki jo hočete." Zdaj ni časa za govore.
"Akcija," ki jo je napovedal Mussolini, nedvomno pride z razpustom vseh opozicijskih strank, s trajnim zatrtjem vseh nefašistovskih časopisov in s sprejetjem v zbornici naredb, ki bo določala smrtno kazen za atentatorje in njihove zavesnike. Naredba smrtno kazni bo retroaktivna, to se pravi, da bo veljala za nazaj, za tiste slučaje atentatov, ki so bili izvršeni v zadnjih štirih letih, ko še ni bilo smrtno kazni v veljavi.
Starejši fašisti svari proti taki naredbi iz razloga, ker retroaktivni zakon podera vso legalno strukturo v Italiji. Ker je večina slepa za vsa svarila in pomisleke, bo seveda tak zakon sprejet. Zbornica se snide 9. novembra. Zbornica najbrž tudi sprejme načrt nove fašistovske policije, ki bo lovila samo politične nasprotnike fašizma; nadalje bodo sklenili, da se vsi politični zločinci pošljejo v posebno kazensko kolonijo v Afriki.
V Paduvi se je že organizirala tajna fašistovska eskadra, ki bo skrbela za "politično čisto" mesto in provinco. Eskadra bo opazovala vse in vsakogar, lasila bo za vsami ljudmi in aretirala vsakega, ki sine le eno besedo proti fašistom.
Večerašnja nasilja so bila aledeča:
V Sempetru na Krasu je padla bomba, ki je ubila enega fašista in ranila dva. Takoj nato so fašisti uprizarili nepopolno divjanje nad prebivalci.
En fašist je bil ubit in štirje ranjeni v Vadi blizu Livorna. Dva fašista sta bila ranjena v Sieni.
Policijski načelnik v Genovi je pustil službo.
Dva urednika in upravitelj lista "Mondo" v Rimu sta bila kruto tapena. Drugi napad je bil izvršen na komunističnega poslanca Oro Nobilija. Russardo Capucchi, socialistični poslanec, je bil aretiran.
Na Tirolskem so fašisti zaprli nemške tiskarne in ustavili tri nemške liste.

DEVLETNICA RUSKE REVOLUCIJE SE SLAVI V NEDELJO

Običajne slavnosti v Uniji sovjetskih socialističnih republik.
Moskva, USSR, 5. nov. — Dne 7. novembra, to je v nedeljo, preteče devet let odkar so delavski, kmetijski in vojaški delavci, ki so danes po vsem svetu znani pod imenom sovjeti, strmoglavili Kerenskijevo vlado v taktatnem Petrogradu in ustanovili prvo vlado delavcev in kmetov na svetu. Zmaga delavcev v sovjetih in pod slajnim vodstvom Lenina in Trockija je bila popolna in temeljita. Vse protivne sile, ki so se potem zaganjale v delavsko-kmetško rusko republiko, niso mogle doseči svojega cilja.
Bojstni dan ruske sovjetske republike se bo letos praznoval, kakor vsako leto, z velikimi manifestacijami. Ta dan je v Rusiji velik ljudski praznik. Proslava pa ni omejena samo na Rusijo. Po vsem svetu so proletarji, ki se zavedajo tega velikega zgodovinskega datuma, spominjali na dan 7. novembra temeljite zmage ruskega delavstva in kmetstva naroda.
Ruska revolucija, prva kakor druga — prva je v marcu 1917 strmoglavila carizem, druga v novembru istega leta pa buržoazijo — je najsveteljša točka v moderni zgodovini.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cene oglaševanja po dogovoru. Rokopisi se ne vrnejo.
 Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$2.00 na leto, \$0.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cleveo \$2.50 na leto, \$0.50 na pol leta, \$1.50 za tri mesece, in za inozemstvo \$3.00.
 Naslov za vse, kar ima stik s "PROSVETA"
 "PROSVETA"
 2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
 "THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.
 Advertising rates on agreement.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year; Chicago \$2.50, and foreign countries \$3.00 per year.
 "MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Oct. 31, 1926) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da včas je s temi dnevnimi podatki naročnik. Posvetilo je pravočasno, če se vam ne ustavi list.

PROHIBICIJA, NJENI UČINKI IN IZRODKI

Ne mine teden, še manj pa mesec, ko nam nova odkritja povedo, kako je prohibicija razmrečevala čut za javno poštenost in moralo.
 Pred zveznim sodnikom George A. Carpenterjem se je oni dan razgrnil znani škandal z mašnim vinom, t. j. vinom, ki so ga prodajali v zakramentalne svrhe.
 Zaslišane so bile priče, in te priče so izpovedale reči, ki so govorile, da je javna morala dobila zelo velik sunk.
 Neka priča je izpovedala, kako se je organiziral krožek, ki je izdajal dovoljenja za prodajo mašnega vina. V tem krožku niso bili ljudje iz človeških niš, t. j. ljudje, o katerih ni javnost vajena slišati, da so krepostni in moralni. Ampak k temu krožku so spadali ljudje, katerim je bila poverjena naloga, da čuvajo krepkost in moralno drugih ljudi, torej so bili "krepostni" in "moralni" ljudje.
 H krožku za izdajanje dovoljenj ni spadal nihče drugi kot Ralph W. Stone, bivši prohibicijoniški ravnatelj za državo Illinois.

Takoj po organiziranju krožka za izdajanje dovoljenj je stalo dovoljenje za stoenje 2,000 galon mašnega vina tri sto dolarjev. Ko je šla stvar gladko od rok in ni bilo nevarnosti, da se početje tega krožka odkrije, se je povisala pristojbina za točenje mašnega vina od tri sto na štiri sto dolarjev.
 Te pristojbine so člani krožka lepo delili med seboj, kakor da je delitev postavna in so oni, ki iščejo dovoljenja za točenje mašnega vina, primorani plačati ta davek, da se razdeli med one, ki pripadajo h krožku.
 Dokler so nepostavni koncesionisti plačevali le po tri sto dolarjev za koncesijo, je od te vsote prejel državni senator Mason po dve sto dolarjev, prohibicijoniški ravnatelj Stone po \$50, prohibicijoniška agenta Rumps in Bennet, ki sta vršila službo vinskih nadzornikov, pa po pet in dvajset dolarjev. Ko so pa morali nepostavni koncesionisti plačati po sto dolarjev več za dovoljenje, se je tudi vsota delila na drug način.

Suhaški državni senator Mason je prejemal po \$200 od "koncesije," državni prohibicijoniški ravnatelj Stone po \$60 in prohibicijoniška agenta pa vsak po štirideset dolarjev.
 Vsako sredo so delili denar. Zbrali so se v pisarni suhaškega senatorja Masona in na to razdelili denar, kolikor ga je prišlo notri v to svrhu.
 In kaj sedaj, ko je ta korupcija razgaljena pred vsem svetom? Ali se mogoče prizadeti kesajo in priznajo, da so krivi zarote za kršenje Volsteadovega zakona? Kaj pa še!
 Stone je dejal v teku obravnave, da so prohibicijoniški agenti smatrali ta denar, ki je prihajal na ta način in ki si ga je krožek razdelil vsako sredo lepo med seboj, za navadno napojnino.
 Ta prisiljena naivnost je celo presenetila sodnika, ki je na sodnem stolu navajen slišati marsikaj, da je vzkliknil: "Kaj napojnina? Koliko je pa znesla ta napojnina v treh mesecih?"
 "Sedem tisoč dolarjev," se je glasil odgovor, ampak med obtoženci ni bilo slišati glasu, da se kesajo izvršene čina. Iz izjav, ki se tičejo državnega senatorja Masona, je pa bilo razumeti, da državni senator smatra ves denar, ki ga je prejel na ta način kot pravilno zaalužen odvetniški honorar!
 Napojnina in odvetniški honorar!
 Ti dve besedi govorita jasno kot beli dan, kako daleč je izpodkopana javna morala, da javni uradniki, ki so prejemali podkupnino govore o tej podkupnini le še kot o napojnini in odvetniškem honorarju. Ali ti dve besedi govorita, da mora javnost biti pripravljena še na hujše udarce, preden bo ameriško ljudstvo spoznalo, da je Volsteadov zakon največji grobokop javne moralé?

Ozkostrni fanatiki, ki si domišljajo, da se dajo ljudje čez noč odvaditi starih šeg in navad, vztrajajo, da prohibicija ostane, čeravno je danes dokazana stvar, kolikor dalj traja prohibicija, toliko manj je spoštovanja do pštv, toliko bolj prihaja javna morala na psa.

SLIKE IZ NASELNI

Voljive.
 Chisholm, Minn. — Druga novembra je, ko se vršijo državne in kongresne volitve. Pred mano na mizi leži "sample ballot", kjer so označeni kandidati za gubernerja, kongresnike in druge državne uradnike. In tega volilnega lista je dokaj jasno videti, da ljudstvo, oziroma delavstvo ni politično organizirano in to v veliki večini zato, ker omenjeni vzorec volilne liste kaže kandidata iz cele države Minnesote ter okraja St. Louis, v katerem je železno okrožje. Navadni kočem kandidati, ki so jih postavile politične stranke in koliko jih je, ki so prišli na volilni listek sami od sebe, ali pa so bili postavljeni od male nevidne organizirane skupine ljudi.
 Od farmarske delavke stranke je postavljenih devet kandidatov; za gubernerja Magnus Johnson. Od republikanske stranke je postavljenih devet kandidatov; za gubernerja Theodore Christanson. Od demokratske stranke so postavljeni štiri kandidati; za gubernerja Alfred Jacques, 52 kandidatov pa je "without party designation", oziroma so prišli na volilno listo sami od sebe, ali pa bili postavljeni od male, nevidne organizirane skupine ljudi. Torej v celotni St. Louis okraju je 54 kandidatov. Od politične organizacije sta postavljena samo dva in to sta kongresnika Cars (postavljen od farmarsko-delavke stranke) in Larsen (od republikanske stranke), 52 kandidatov, takozvani "independent" je na volilni listini in niti eden ni prišel izmed teh 52 na volilno listo potom organizirane delavstva.
 Nevedeno ni nič čudno, zakaj kadar koli se je porodila ideja v delavskih vrstah do organiziranja, so takoj stopili gor vladajoči in posodujoči sloji ter zadušili idejo organiziranja delavstva v politično organizacijo. Zavedajo se, če se delavstvo organizira v politično organizacijo, bi bilo mačno na političnem polju, če pa ostane neorganizirano, pa ni močno in tako imajo oni odprto in zmogovito pot. Apellirani na delavstvo: Organizirajte se politično in postavite kandidata izmed sebe in glasujte za nje in prav gotovo jih boste izvolili, izvoljeni pa bodo gledali za vaše interese. — Joseph Ule.

Smrtine kosa.
 Pierce, W. Va. — Po dolgi in mučni bolezni je umrl naš brat Nick Kaltnekar v starosti 48 let. Preminil je dne 16. oktobra v Cumberland M. D. Allegheny bolnišnici. Bil je na operaciji med deveto in enajsto uro, nekaj minut nato pa je umrl. Tako je izjavil zdravnik. Pokojnik se je nahajal v bolnišnici od 13. septembra. Kaj je bil prava prav vzrok njegove smrti še ne vem.
 Pokojnik je bil doma iz Podbrda, občina Grahovo na Tolminskem. V Ameriki se je nahajal približno osemnajst let. Tu na Cocketownu pri Thomasu, W. Va., je bil stalno petnajst let, kjer tudi zapuša družino — sorprogo z desetimi neodraslimi otroci.
 Nick Kaltnekar je bil član društva "Domovina" št. 29 na Thomasu. Bil je mirnega značaja ter priljubljen vsem; vzoren soprog in oče svojih družini. Kako zelo je bil priljubljen, se je pokazalo na pogrebu, katerega je priredilo društvo "Domovina". Prišli so na pogreb vsi člani in ravnatoki tudi v velikem številu prebivalci drugih narodnosti. Bilo je 21 avtomobilov in vespolne vence. Pogreb se je vršil dne 21. oktobra ob 3.30 popoldne. Vsakdo je imel rosne oči, ko so spuščali v grob krate s pokojnim bratom in je hitela poleg jama številna družina malih otrok. Radi so ga imeli malčki in teško so ga čakali dan na dan, ko se je imel vrniti z dela; se težje ga je čakala uprava, zato je toliko hujše gorje, ki ga je povzročila ta pretrana smrt. Ne morem popisati žalosti, kateri sem bil priča, ko sem z ženo bil pred usodepoinnim dnem v bolnišnici do pol devetih zvečer. Nikdar mi ne bo šel iz spomina prizor, ko se je za-

lostna žena poslovila od trpečega v strašnih mukah. In da si je bilo hudo, vendar nismo pričakovali najhujšega, tako da nihče ni mogel niti misliti, da dragega pokojnika ne bo videl nikoli več.
 Zahvaliti se moram društvu "Domovina" št. 29 S. N. P. J., katerega člani so prišli v polnem številu in z zastavo k pogrebu. Lepa hvala vsem, ki so darovali vence, izkazali sočustvovanje in nudili avtomobile na razpolago. Anton Patnar in Ana Valentinčič sta prišla iz Clevelanda na pogreb. Hvala jim. Hvala tudi predsedniku za govor ob kratki urtvega brata.
 Dragemu sobratu in sorodniku pa šelim miren počitek v tujini. Niso se mu izpolnili nerti, katere je delal; odšel je od nas prezgodaj in ostane nam vedno v spominu. Ob tej priliki pri spominu naj objubljam, da bomo stali na strani njegovi družini in ji v potrebi nudili pomoč. Za sedaj pa naše globoko sožalje. — John Kogoy.

Zahvala.
 Milwaukee, Wis. — Vsem, kateri so pripomogli do dobrega uspeha naše zadnje prireditve v nedeljo dne 31. oktobra t. l. v South Side Turn dvorani, izrekamo našo iskreno zahvalo.
 Posebej se zahvaljujemo članicam društva "Napredna Slovenka" št. 3 J. P. Z. S., vsem delavnim članicam, rojakoma Lechner in Kaytna za njih vsestransko pomoč, kakor tudi Teršinarjevi godbi, ki je pridno in tudi izvrstno sviralas ter tako pripomogla do boljšega razpoloženja in vsejšega uspeha.
 Veselilni odbor društva "Venera" št. 192 SNPJ.

Obitnice znamenitih Amerikancev

6. novembra 1854. — John Philip Sousa, ameriški glasbenik. Rodil se je v Washingtonu, D. C., kot sin španakaga očeta in nemške matere. Kot enajstleten deček je prvi nastopil kot solist na godlah. L. 1880 je bil imenovan za kapelnika godbe mornariške pehotne čete (Marine Corps); ta godba je pod njegovim dvanajstletnim vodstvom proslula kot ana izmed najboljših vojaških godb v Ameriki. L. 1892 je podal ostavko, da se pravi svoje lastno godbo — proslavljeno Sousa band. Od tedaj je ta godba izvedla 28 letnih turnej širom Amerike in je bila petkrat v Evropi; priredila je čez 10,000 koncertov v tisočini mest. L. 1910 je Sousa šel s svojo godbo na pot okoli sveta in priredil koncerte v mnogih mestih Evrope, Afrike, Avstralije in Nove Zelandije.

Kot skladatelj je Sousa uvedel neki poseben tip koračnice; njegove koračnice so znane po vsem svetu in so mu prigrabile pridevek "kralja koračnic." Nekateri izmed najbolj znanih in omiljenih izmed njegovih neštivilnih kompozicij so: Liberty Bell, The Gladiator, Washington Post, High School Cadets. Spisal je tudi mnogo popevk in nekoliko operet.

15. novembra 1736. — Friedrich von Steuben, s polnim imenom Friedrich Wilhelm August Heinrich Ferdinand Baron von Steuben, ameriški "drillmaster", se je rodil v Magdeburgu na Nemškem. Bil je vojak po poklicu, dosegel v pruski vojski čin general-lajtanta in bil miljenec pruskega kralja. Po koncu sedemletne vojne z Avstrijo se je umaknil iz vojaškega življenja. Brezdeja pa se je kmalu navetel. Takom izleta v Pariz ga je francoski vojni minister oposrli na krásno priliko za vojaškega strokovnjaka, ki bi uvedel vojaško disciplino v vrste neizvešanih ameriških rekrutov. Takoj je Steuben sklenil pridružit se ameriškim revolucionarjem, odpovedal se je svojnemu dvornemu dostojanstvu in se vrnil na Ameriko. Washingtonu je predal svojo službo kot dobrovolesni pripravil eno vsako nalogo. Odkazal mu je mesto v svoji lastni vojski, utabornjeni pri Valley Forge. Pa. Nikdar takom revolucionarne vojne ni ameriška vojska bila v tako žalostnem stanju. Izvrna vojska 17,000 moš se je polagoma skrčila na 5000 slabo oboro-

ženih in razčepanih vojakov. Steuben se je lotil vešbanja in jih učil manevriranja. Tekom enega meseca so ameriške čete prvič po začetku vojne bile v stanu izvrševati manevre redne vojske. Malo kasneje je kongres imenoval Steubena generalnim inspektorjem s činom in plačo generalnega majorja. Uspehi njegovega dela so se kmalu pokazali. Washington je sedaj mogel dati povelje in tekom petnajstih minut je bila vojska pod orožjem in gotova za odmarširanje. Vsega tega praj ni bilo niti od daleč. V bitki pri Monmouthu je Steubenov močni glas spravljal razbite vrste zopet v red.
 Ker je večji del svojega časa vporabljal za vešbanje rekrutov v disciplinirane vojake, ni mogel dobiti poveljstva na fronti. Končno pa se je vendarje uresničila njegova želja, ko je bil postavljen na čelo čet pri Yorktownu, kjer se je odigrala ena odločilnih bitk v revolucionarni vojni. Tu je doživel čast, za katero so ga drugi generali zavidali, da je prejel v svoje roke ponudbo lorda Cornwallisa, angleškega poveljnika, s katero se je ta podal s svojo vojsko. 8 tem je bila vojna dejansko končana. Po koncu vojne je kongres podal Steubenovo letno penzijo \$2,500 in legislatura države New York mu je podarila 16,000 akrov zemlje blizu Utice, N. Y., v zahvalo za njegova zasluge. Do svoje smrti se je Steuben zanimal za vojaško organizacijo Združenih držav. Pripravil je načrt za vojaško akademijo in bil je eden izmed osnovenih članov društva "Society of the Cincinnati", organizacije prejšnjih vojakov in njihovih sinov. Umrl je dne 28. novembra 1794.

17. novembra 1765. — Seth Boyden, ameriški iznajditelj, rodil se je v Foxboru, Mass. Svojo mladost je preživel na farmi. Mehanično nadarjen, se je najrajši mudil v kovačnici in tam eksperimentalni. Njegova prva iznajdba je bil stroj za izdelovanje žebeljev. Kmalu potem je iznašel stroj za rezanje usnja v tanjše debelosti (machine for splitting leather) in ga prinisel l. 1815 v Newark. Tu je prišel na misel izdelovati lakasto usnje (patent leather). Usnje je lakiral s tem, da ga je ustrojeno in za izdelavo pripravljeno prevlačil z mešanico lanenega olja, saj in terpentina. Prevleka se je najprej osušila na solncu. Kasneje je Boyden zgradil posebno pečil v to svrhu. Boyden je izdeloval lakirano usnje do l. 1831, ko je prodal svoje podjetje in začel izgotavljati kovalne železne litine. Zgradil je prvo uspešno lokomotivo s cilindri izven ogrodja. V svojih poznih letih se je povrnil k poljedelstvu in vporabil svojo iznajdljivost za pridelovanje novih vrst jagod. Neka vrsta rdečih jagod še vedno nosi njegovo ime. Tudi v starosti se je rad mudil v kovačnici in tu imal proces za pridobivanje cinka iz njegove rude. S svojimi lastnimi rokami je izgotovil močan teleskop (daljnogled) in mikroskop (drobnogled). Tik pred svojo smrtjo — l. 1870 — je pripomnil, da ima v glavi toliko nerazvitih idej za razne iznajdbe, da bi bilo treba dveh življenjanih dob za njihov razvoj. L. 1890 mu je bil postavljen spomenik v enem izmed javnih vrtov v Newarku, kjer je prebil večji del svojega življenja.

25. novembra 1835. — Andrew Carnegie, kralj jekla, se je rodil v Dunfermline na Škotskem. Kot desetletni deček se je priselil v Ameriko skupaj s svojo družino in je začel takoj delati v tovarni bombaževin za \$1 plače na teden. Potem je bil za ala (messenger boy) v Pittsburgu. Da pomaga za vzdrževanje matere in sester, je v svojih prostih urah delal kot strojavni reporter za časopise. Zaporedoma je bil pomaknjen do mesta ravnatelja pittsburgskega oddelka Telegraph kompanije. Investiral je nekoliko denarja, ki si ga je izpasodil od strica, v nek sistem spalnih vagonov, ki je bil ravnekar uveden in tako postavil prvi temelj svojnemu poznajšemu ogromnemu bogastvu. Dividenca, ki jih je dohval od svoje prve investicije, je zopet vložil v petrolejaka zemljišča. Takom civilne vojne je služil pod vojno upravo kot upravnik vojaških železnic in vladnih brzojavnih

darom petih milijonov; svrha tega sklada je obdarjevati one, ki so z lastno nevarnostjo rešili življenje drugih, in podpirati družine onih, ki so pri tem žrtvovali svoje življenje. Leto kasneje je podaril en milijon za enak sklad na Francoskem in \$1,500,000 na Nemškem. Slični "junaški skladi" so bili ustanovljeni tudi v drugih deželah: na Anglskem; Danskem, Norveškem, Švedskem, Nizozemskem, v Italiji, Švici in Belgiji. L. 1905 je z darom \$15,000,000 ustanovil sklad za podpiranje učitelstva, Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching. Dohodki tega sklada se uporabljajo za podpore in pokojnine učiteljev visokih šol. Drug sklad je Carnegie Institute v Washingtonu, pomorske biologije, svedoemanstva, zgodovine in drugih predmetov. Za 2811 knjižnic širom sveta je potrošil čez šestdeset milijonov dolarjev. Zgradil je tudi palačo za mednarodno razsodišče. Carnegie je umrl v avgustu l. 1919.

19. novembra 1831. — James A. Garfield, dvajseti predsednik Združenih držav, se je rodil v Orangeu, Cuyahoga County, O. Izvoljen je bil za predsednika l. 1880, bil je pa predsednik le štiri mesece, kajti kmalu je bil umorjen. Neki Charles Guiteau, ki je bil razočaran, ker ga ni predsednik imenoval za federalnega uradnika, ga je dne 2. julija, 1881, ustrelil na železniški postaji v Washingtonu. Predsednik Garfield je umrl nekoliko časa kasneje vsled zadobljenih ran.
30. novembra, 1835. — Mark Twain. — Samuel Langhorne Clemens, boljše poznan širom sveta pod svojim pisateljskim imenom Mark Twain, se je rodil v Floridi, Mo. Imel je le malo čistošolskega vzgoje. L. 1848 je postal tiskarski vajenec in delal v tej obrti v Philadelphiji in New

ZARKOMET

Have another one, brother!
 Prijatelj, ki rad čita mojo kolumno, mi je poslal sledeče pismo iz stare domovine v natis. Rad mi ustrezem, da si prbtestiram, ker mi na ta način jemlje prostor:
 Dragi stric in teta in cela zlahta!
 Nar prejt vas prau lpu pozdravma usi akup, in vam dama vejdet de sma usi zdravi, al drgac je nam pa prau slabu, kar tud vam zelima iz dna srca. Ze vod 1913 gre nam use nakriz. Zmerez je nekaj, al vojstva, toča, šuka, poudje, vogi in buh vej kaj še nee. Bes je taku hudu kar na svejt more bit. Tud potres imama dastkrat. Prauje gspud de nas buh štrafuje, pa zmerez hodna k maš in hspud jin na buža pot hodma, tud majon imama učas, pa usegih je slabu. Nas je že use zgrevalo, samu še anu upaje imama ubuga. Če b še ta nsa zapustu polej pa nevema kaku b bit. Zdej je že emnalu bui k sma zgonove dabil, k sa bli use pobral v vuiske, samu gspud praue de nejas še usi plačan, de morama vam pisat de nam kaj pošlete de boma zlazej plačan. Pa pošlite prau lpu prosma, sej vejste de je nam treba.
 Pa z Buham, buh vas var in marije in angel varh.
 Lejte, še tu nasrema poznab de sma dabil tiste vaše cajtenge k jima praute pravsveta, k ste jih nam postlali, pa še več jih ne trebte pošlet, k sa taku zapelive, samu tistu pišeje ad sacjalistu, jin ad komunistu, jin bolševiku. Tach cajng prnas ne nucama. Kater bere take cajtenge ta bo pogubljen, tist kater jih druka pa za šur. Jin tista narodna jednota je zanič, kater tam gre u tista jednota, jin bjare tiste cajtenge jin je sacjalist, tiste bo vas use hudič useu, ja, vas še ima na ketnah. Zatu pomagajte de pridema še mi hvam k je pr vas taku lpu jin kje lat taku hudu. Prauja de je vam taku dabru kimate dast gnarja jin še take koelje k greja brez kaj pravje de imate, Pa šenite se tud samu za tri lejta. Al je rejs, o kaku je vam dabru, bogr se vam k ste tam, prosite prazedenta, al pa basa de b še mi kje

Kalifornija žaluje.
 Cenjeni Zarkomet! Devet "majorjev" v Kaliforniji grenke solze toči, ker jim je "queen Marie" odgovorila na brzojavno povabilo, da ne bo obiskala Kalifornije. Zdej so žalostni. Žalostni so, ker ne bodo mogli ljubiti roke evropaki kraljici; žalostni so, ker ne bodo naslikali s kraljico vred na prvi strani velikih kapitalističnih listov. Ne brigajo se, če Amerika danes postane monarhija, samo da imajo kraljico. Med njimi je tudi "major" iz San Franciscu. Ojoj, kako smo demokratični! Živela naša demokracija, živela na vekov veke! — Zarki iz Kalifornije.

Amerikanski človek.
 Passt! Na uho vam povem — taku da ne bo nihče alisal — nekaj novega. V Združenih državah je pol milijona moških, ki si pudrajo obraz.
 To sicer ne spada v delavsko politiko, dobro pa je, da v prihodnje pogledate v obraz onim, ki so namazani ...

Nekje je meja!
 Vsaka stvar ima svoje meje. Človek, ki v svoji bolni domišljiji iščablja bolezen svojega bližnjega, je že prekoratil vse meje dostojnosti.

Pravljica.
 V deželi Bunkovini so bile volitve. Vsi kandidati so bili izvoljeni! Noben kandidat ni pogorel. Blažena dežela! Vesela ji majčica!
 K. T. B.

III.
19. novembra, 1831. — James A. Garfield, dvajseti predsednik Združenih držav, se je rodil v Orangeu, Cuyahoga County, O. Izvoljen je bil za predsednika l. 1880, bil je pa predsednik le štiri mesece, kajti kmalu je bil umorjen. Neki Charles Guiteau, ki je bil razočaran, ker ga ni predsednik imenoval za federalnega uradnika, ga je dne 2. julija, 1881, ustrelil na železniški postaji v Washingtonu. Predsednik Garfield je umrl nekoliko časa kasneje vsled zadobljenih ran.
30. novembra, 1835. — Mark Twain. — Samuel Langhorne Clemens, boljše poznan širom sveta pod svojim pisateljskim imenom Mark Twain, se je rodil v Floridi, Mo. Imel je le malo čistošolskega vzgoje. L. 1848 je postal tiskarski vajenec in delal v tej obrti v Philadelphiji in New

darom petih milijonov; svrha tega sklada je obdarjevati one, ki so z lastno nevarnostjo rešili življenje drugih, in podpirati družine onih, ki so pri tem žrtvovali svoje življenje. Leto kasneje je podaril en milijon za enak sklad na Francoskem in \$1,500,000 na Nemškem. Slični "junaški skladi" so bili ustanovljeni tudi v drugih deželah: na Anglskem; Danskem, Norveškem, Švedskem, Nizozemskem, v Italiji, Švici in Belgiji. L. 1905 je z darom \$15,000,000 ustanovil sklad za podpiranje učitelstva, Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching. Dohodki tega sklada se uporabljajo za podpore in pokojnine učiteljev visokih šol. Drug sklad je Carnegie Institute v Washingtonu, pomorske biologije, svedoemanstva, zgodovine in drugih predmetov. Za 2811 knjižnic širom sveta je potrošil čez šestdeset milijonov dolarjev. Zgradil je tudi palačo za mednarodno razsodišče. Carnegie je umrl v avgustu l. 1919.

DELAVSKE NOVICE

(Federated Press.)

Učitelji srednje šole zastavkali. Willows, Cal. — Vsi srednješkolski učitelji v Glenn okraju so na stavki. To radi tega, ker jim okrajni blagajnik ni hotel izplačati vseh plač, katere pa bi imeli biti izplačane že pred časom.

Washington. — Državni delavski department poroča, da je bila povprečna mezdna na teden za tovarniškega delavca \$26.38 v septembru. To je za 4% več kot pa lanskega leta za mesec september.

Zahtevajo \$12 na dan. New Orleans. — Unjski omeščani in pleskarji so zastavkali, ker jim kontraktorji nočejo poslati mezde za 25 centov na uro, kar bi zvišalo njih mezdno dnevno na 12 dolarjev. Zahtevajo tudi osemurni delavnik. Prizadetih je 300 delavcev.

Britski strokovni kongres proti angleškemu napadom v Kitaju. London. — Britski kongres strokovnih unij je pravkar sprejel resolucijo, ki se tiče angleških grozot na Kitajskem. V resoluciji pravijo:

"Mi resno obžalujemo in obsojamo korake, ki jih je angleška konservativna vlada podvela na Kitajskem ko so angleški vojniki napadli in pobili mirno, neoboroženo kitajsko ljudstvo v mestu Vahnsien. Mi odločno protestiramo proti takim neravnopravnim korakom angleške vlade!"

Rumunske unije so vključene v jarem. Bukarešt. — Na zadnjem kongresu narodne federacije strokovnih unij, ki je priključena amsterdamski internacionali, se je dogladno, da ima federacija vsega članstva 29 tisoč. Doznalo pa se je tudi, da ne obstaja v Rumuniji nikake svobode zborovanja; mezde so se neverjetno znižale za celih 46% pod predvojnimi; osemurni delavnik ne obstaja nikjer. Kongres je zahteval, da bi se vse delavske postavodaje po vseh provincah združile in harmonizirale za upostavo delavskih pravic.

Razsodišče za cene živilom. Sydney, Avstralija. — Delavska vlada v New South Walesu bo dala moč industrialnemu komisarju, da bo kontroliral cene, ki so zadnje čase zelo narasle. Razsodišče bo tudi imenovano v to svrhu.

DEČEK OŽIVLJEN PO OSMIH MINUTAH SMRTI. New York. — Moderna medicinska znanost dela prave čudeže. Dr. Robert Ceely je operiral v Long Island College bolnišnici nekega 22-mesečnega otroka takoj po trenutku, ko je bila ugotovljena smrt. V osmih minutah po smrti ga je zopet oživel. Zdravniki, ki so prisotni, pravijo, da je bil list v pravem in zdravem. Zdravniki, ki so prisotni, pravijo, da je bil list v pravem in zdravem. Zdravniki, ki so prisotni, pravijo, da je bil list v pravem in zdravem.

KANSASKI GOVERNOR IZGUBIL TOŽBO. Topeka, Kansas. — "The Kansas City Journal" je svoječasno pisal čez bivšega kansaskega gubernerja Jonathana M. Davisa, da se je dal podkupovati za pomilostenje jetnikov. Davis je tožil list zaradi razstavljanja časti, končno pa se je vendar pokazalo, da je bil list v pravem in zdravem. Zdravniki, ki so prisotni, pravijo, da je bil list v pravem in zdravem.

ILLINOŠKA UNIVERZA SE IZKLJUČUJE. Urbana, Illinois. — Na illinojski univerzi hočejo biti dosledno puritanski. Disciplina za dijakov je najstrožja. Včeraj je bilo izdano poročilo, da so izključili dvajset dijakov radi poplavljanja, danes pa je izdano novo poročilo, da so izključili neko dijakinjo, ki ni prišla dovolj zgodaj zvečer domov v stanovanje.

Angelski kapitalist ustreljen. London, 5. nov. — Roscoe Brunner, milijonar in lastnik kemikalij, je rekel Kemal, da bo vlada uvedla še druge reforme, ki dosegajo Turčijo na višino zadnje civilizacije. Zdad mora vlada posvetiti največ pažnje kmetijstvu in v to svrhu potrebuje inozemskih svadencov.

NAKOČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

Za združene države Evrope. Amsterdam. — Mednarodna strokova unija je izdala protest proti nameri, da bi se katerakoli grupa evropskih držav združila ekonomsko, ako bi se ne uključilo vse Evrope ter svari vse delavske unije na kontinentu, da naj se pazijo, da se ne razvije nova ravnovesna moč v Evropi, katere bi ogrozila mir Evrope.

Detroiti delavci proti kraljici Mariji. Detroit. — Detroitška delavska federacija je odglasovala, da se strinja z vsako demonstracijo v Ameriki, ki ima značaj protesta proti obisku kraljice Marije, ker rumunska vlada zatira delavske organizacije.

Obhajanje osemurnega delavnika. Chicago. — Letos bo poteklo 39 let odkar so bili usmrčeni prvi mučeniki na takozvanem Haymarketu, ki so se bojevali za osemurni delavnik. Leta 1886, ko so delavci zborovali, se je policija zapodila med nje ter ob istem hipu je nekdo vrgel bombo, ki je ubila par policajev. Več delavcev je bilo obdoženih čina in spoznanih krivim.

Plače ognjegascov so zvišane v Baltimoru. Baltimore. — Po daljšem odlašanju je odbor preračunov odločil, da bodo gasilci dobili 10% povšilka, ki prejmejo 1,500 na teto ali manj. Tisti, ki imajo letno 1,500 ali več, pa bodo dobili 15% več. Ognjegasci v tem mestu niso organizirani. Leta 1918 so sicer ustanovili unijo in so si potem nje pridobili krajši delavnik in višje plače. Toda zdajnja leta pa so jim razni politiki uničili unijo.

Bolnišnica za ameriške črnce. New Orleans. — Državljanji črnega plemena so pričeli zidati svojo bolnišnico v tem mestu. Stala jih bo približno pol milijona dolarjev. V to so jih prisilile razmere, ker so bili črnci v drugih bolnišnicah večkrat izpostavljeni raznim zapostavljanjem.

Sodnija posegla v stavko mizarjev. San Francisco, Cal. — Stavka mizarjev v Bay distriktu traja že od aprila. Organizator mizarске unije in še par drugih delavcev je bilo aretiranih, ko je bil ubit nek stavkokaz. Sedaj se bo stvar zanesla na sodišče in tam obravnavala.

40 LET STARO SLOVO. Iz Halifaxa, N. S., poročajo, da so v Baltičkem morju našli zamašeno steklenico, v kateri je bil papirček z napisanim slovesom nekega mornarja, katerega je namenil svoji materi. Steklenica je plavala po morjih skotskih in predno so jo našli in odmašili mornarji. Na lističu so bile besede: "Kdor to najde, naj sporoči moji materi, da sem umrl v boju. — Krmar John Lee, Halifax. Dne 17. maja, 1867." Papir je bil že siv in plava komaj čitljiva. Mati, kateri je bil naslovljen, je umrla že pred petindesetimi leti.

STANOVALEC JE USTRELIL ZAMORSKEGA HIŠNIKA. Chicago. — V apartmentnem poslopju na Ingleside ave. št. 6126 so bili vsi stanovaleci zadovoljni s hišnikom zamorcem Johnsonom, samo jezavi Gus Seitz ne. Predsedništvom je Seitz vihrano stopil v klet nad Johnsona in nad njim zavpil: "Zpusti v moje stanovanje več gorke, drugače te ubijem." Ni čakal, temveč kar izprožil iz samokresna za zamorca. Zamorca so odpeljali v bolnišnico, kjer je še lahko vse izpovedal. Seitz je pravočasno pobegnil.

Andrewsova žena ne odbruje prohibicije

Žena L. C. Andrewsa, pomožnega zakladniškega tajnika in voditelja prohibicije, ki si zadnje čase posebno prizadeva, da bi uveljavil suhaško postavo, je pri izletu v Chicago izjavila mnenje, ki je v popolnem nasprotju s propagando njenega moža. Rekla je, da jo veseli, ker so pri zadnjih volitvah protiprohibicionisti dobili večino po več državah, po njenem mnenju je to dobro raditega, da si ne bodo mogli suhači domišljevat, da je prohibicija univerzalno mnenje Amerikancev. Rekla je: "Če ljudje hočejo omilitenje Volsteadove postave, zakaj bi ga ne dobili, pa če hočejo, da se prohibicija popolnoma odpravi, tudi ni nič več kot prav, da to dobe."

Najbolj zanimivo pa je to, kar je Andrewsova žena izjavila glede svojega moža, ki zadnje čase potom časopisja toliko vzgaja ameriško publiko za prohibicijo. Po njenih izjavah, je Andrewsu suhača samo uradno. "Niti jaz niti moj mož se ne ogrevava za prohibicijo. Dolder bo imel to službo, se bo kajpada potegoval za izvedenje zakonov prohibicije in ko se bo pokazalo, da ljudje prohibicije ne marajo, bo pa tudi rad prvi odstopil."

Ženska precej dobro pozna položaj, kar lahko sodimo iz sledeče njene izjave: "Tihotapci, ki si delajo velike profite z prepovedano pijačo, so kajpada val za prohibicijo in ker se njih število več vedno bolj, bo toliko težje prohibicijo odpraviti, čim več bo tihotapev. Niti jaz, niti moj soprog in ne sin ne pijemo opojne pijače, odkar smo dobili prohibicijo, toda s tem ni rečeno, da tudi mi težko ne čakamo dneva, ko bomo lahko imeli v svojih shrambah malo opojne pijače, ne da bi s tem kršili zakone."

PRICA V OBRAVNAVI PROTI HALLOVI ZBOLELA.

Somerville, N. J. — Ravno ko je imela biti poklicana pred sodišče, da bo zaslišana kot glavna priča proti bogati vdovi Hall in njenemu bratu Millsu, ki sta obtožena, da sta umorila Hallinega moža in neko korno pevko, je Janne Gibson zbolela in je odšla v bolnišnico. Sodnik je takoj po izjavi, da je priča Gibson na smrt bolna, prevzal sodišče, naj se s poroto vzdre premeti v bolnišnico. Bilo je veliko argumentiranja, končno so odločili, da razprave ne marajo preložiti v bolnišnico. Nekam mučna atmosfera vlada v sodni dvorani. Ko so zdravniki izjavili, da je glavna priča nesposobna za zaslišanje, kajti vsako vzemirjenje bi lahko povzročilo smrt, je položaj sodišča postal še težji. Tudi obtoženka Hall se slabo počuti in se je enkrat že onesvestila.

Zena enakopravna v Avstraliji. Melbourne, Avstralija, 5. nov. — Zbornica v provinci Victoriji je včeraj sprejela zakon, ki določa, da je žena popolnoma in v vseh ozirih enakopravna z moškimi. To je prvi zakon te vrste v Avstraliji. Zene imajo volilno pravico že od leta 1908.

Garibaldi aretiran v Nici. Nice, Francija, 5. nov. — Ricciotti Garibaldi, vnuk slavnega italijanskega revolucionarja Garibaldija, ki je leta 1870. vzel papežu Rim, je bil včeraj tukaj aretiran po francoski policiji. Garibaldi je obdožen, da je v zvezi z zadnjim atentatom na Mussolinija. Fašisti ga silno sovražijo in on sovraži fašiste. On je vodja italijanske organizacije "Italia Libera," katere člani so danes večinoma v inozemstvu.

PREDAL ZA INFORMACIJE.

Omaha, Nebraska. — Za borovnice je v angleščini več imen. Najnavadnejši izraz je "blueberries", češnježnan je izraz "blue cohosh", Borovnicam pravijo tudi "huckleberries". Kateri izraz pa ni pravičen, ker je tako ime nekim drugim, podobnim jagodam.

Sovjetni občujajo Panevropski kongres

Pravijo, da kongres ne bo uspel s svojim delom. "Panevropski kongres je delo male buržoazije."

Moskva. — (FP) — Iz Moskve poročajo, da komunistični vodje prokujajo Panevropskega kongresa zgodnjo smrt. To pa radi tega, ker je ta kongres delo male evropske buržoazije. Kongres je mislil združiti Evropo v ekonomsko enoto. Toda vsa dosedanja znamenja kažejo, da ta polakus ne bo rodil sadu. Mnenje sovjetov je, da so evropski kapitalisti zatekli v zadnjem momentu propadanja kapitalizma v kongres, ki so ga krstili Panevropski kongres. Toda ta kongres je že takoj ob krstu izdihnil, ker ni imel pogojev niti ne hrane, ki bi ga krenjala ali pa vsaj držala pri življenju.

Evropski kapitalizem se zvija na vse mogoče načine, da bi se izkopal iz kaosa, v katerem se nahaja in v katerega je sam zabredel, ker ni kaj druge piti. Kapitalizem preživlja svojo dobo in je radi tega zelo umljivo, da se zvija in si skuša ohraniti življenje na račun delavstva, kot je to delal vse svoje življenje. Toda sedaj so pa prišli krči kapitalizma tako hudi, da jih ni več moči lediti. Kadar stvar prečvi svojo dobo, bi bilo najbolje, da se umakne drugi, boljši stvari. Toda je pa tudi naravno, da se vsaka stvar brani do zadnjega in misli, da se ji povrnejo prvotni časi in moči. Ampak kadar je doigrano, je doigrano.

Tako je mnenje sovjetov o evropskem kapitalizmu in Panevropskem kongresu.

Postal delavci za poldnevnik

Klerki poštno uprave v državi zahtevajo pet dni dela v tednu. Poleg tega zahtevajo tedenske izplačila med in ne dvotedenske kot do sedaj.

Boston. — (FP) — Odkar je petdnevnik stopil v veljavo v nekaterih industrijah, so se postni klerki v Massachusettsu odločili, da zahtevajo isto zase. Državna federacija poštnih klerkov je na svoji konvenciji sprejela tozadevno resolucijo. Zraven tega pa zahtevajo tudi, da se jim izplača njihovo plačo tedensko in ne več dvotedensko kot do sedaj. Zahtevajo tudi svoje predpravice, kadar so transferirani na druga pošte.

Glavni tajnik poštnih klerkov pa je dejal, da ne morejo za sedaj še zahtevati višje mezde, ker bo v prihodnjem kongresu pred "separativni račun", da bi se brigale zanje. On pravi, da bo v kongresu več nazadnjakov kakor pa jih je bilo v zadnjem. Toda kljub temu pa bi se klerki morali potegovati za svoje pravice, kajti kar tako na lepem jih tudi ne bodo dobili.

Zena ljubzen velikih Italijanov. Veliki ljudje — velika ljubez, pravi pregovor. Toda pregovor se časih zmoti. Italijanskega novinarja Giovannettija je nikalo izvedeti, kakšna je bila prva ljubzen štirih danes najbolj popularnih mož sodobne Italije ter je obiskal Marconija, Mussolinija, D'Annunzija in Toscaninija.

Marconijeva prva ljubzen je bila hči nekega vrtnarja v Bologni. Vratar hiše, v kateri je stanovala Marconijeva družina, je imel srčkano hčerko. In ta hčerka se je seveda zaljubila v gimnazijca, ki je pokajal tedaj III. razred. Gimnazijec se je sestajal s svojo simpatijo kadar ni bilo doma njegovega očeta. Toda nekoč je prišel oče ob nepravem času, zalotil je mladi parček v objemih ter je ločil mladega gosпода in svojo hčerko za vedno. Zelo poetična je bila ljubzen Gabriela D'Annunzija. Njegova prva simpatija je bila 13letna Zoa, hčerka postajateljca v Pratu. Giovannetti je vprašal pesnika: "Ali je bila to res vaša prva ljubzen?" D'Annunzio mu je odgovoril: "Veste, gospod, jaz sem ljubil vedno, toda — nikoli prvič." Kakor je videti, je bil D'Annunzio genij tudi v ljubezni.

Toscaninjeva ljubzen je bila najmanj platonična izmed vseh naših primerov. Vanj se je prvi zaljubila odrasla žena, ki je bila tako debela, da so se ji posmeovali njegovi prijatelji. Ko so jo nekoč videli, kako se ziblje po ulici, so podražili dirigenta: "Evo, sedaj pa se majo tvoji kontrabas!" In od tistega časa je Toscanini prenehal ljubiti debelisko, s kontrabasom pa je postal zelo strog v orkestru.

Čikaška gledališča

Kaj je novega?

Bandžomanija je ime Paul Ashovi jazz-godbi, ki jo bo proslavjal prihodnji teden v Oriental Theatre. Na platnu pa bo prikazan film The Great Gatsby. Film je poln vsakojakih zapletljivosti iz sedanjega časa. Je privlačna melodrama, v kateri igra glavno vlogo moderni butleger. Je pa že času primeren film!

Idealno bukanirstvo ostane še za prihodnji teden v Roosevelt gledališču. V filmu bukanirjev, "The Black Pirate", gospodarji nad glavno vlogo znani zvezdnik Douglas Fairbanks. Njegova duhovitost je znana menda že slehernemu "pristnemu" Yankiju, če prav je morda priyanka iz tužne Evrope.

Žilav, močan clovek je imo filmu, ki bo reflektiran na plitnu Central Park kinoteatra ves teden, pričeni a 7. novembrom. "The Strong Man" je komedija; komedije res potrebujemo od časa do časa, ker jo je menda premalo v tem vlemestu Čikagu.

"Sincopating Sue" je godbena komedija, ki bo predstavljana v slavnem Chicago Theatre. Ozadje komedije je v New Yorku. Neki pevec se želi pospeti, da bi dobil pot in priznanje v gledališčih. Cela stvar pa je obdelana s komične strani.

RAZNO

Družinska tragedija v večnem ledu. V St. Johnu na Novi Fundlandiji se je vršila sodna obravnava, ki je odkrila pretresljivo tragedijo družine Eskimov.

Neki zakonski par je s enim otrokom živel na samotnem polotoku Labradorju, kjer ni bilo nobenega drugega prebivalca. Nekega večera se je vrnil mož domov brez plena. Bil je tako sestradan in izčrpan, da je hotel brez odloga ustreliti svojega 11-letnega sina in se z njim nahraniti. Njegova žena se mu je postavila po robu. Tako sta se oče in mati spoprijela in ker je bilo za puško, je žena izšla s svojim zakonskemu tovarišu iz rok. Potem je vsa obupana popadla sveto pismo, katerega ji je poklonil neki misijonar, ter je kleče prosila moža, naj vendar spoštuje božje zapovedi. Mož pa se ni dal preprositi in jo je vrge na tla. V zadnji obrambi je žena izrgala lovski nož, ki je visel v nožnici na steni in zabodla z njim moža. Otrok je bil rešen, žena pa je prišla pred sodišče, ki jo je po orisu pretresljive drame popolnoma oprostilo.

Prva ljubzen velikih Italijanov. Veliki ljudje — velika ljubez, pravi pregovor. Toda pregovor se časih zmoti. Italijanskega novinarja Giovannettija je nikalo izvedeti, kakšna je bila prva ljubzen štirih danes najbolj popularnih mož sodobne Italije ter je obiskal Marconija, Mussolinija, D'Annunzija in Toscaninija.

Marconijeva prva ljubzen je bila hči nekega vrtnarja v Bologni. Vratar hiše, v kateri je stanovala Marconijeva družina, je imel srčkano hčerko. In ta hčerka se je seveda zaljubila v gimnazijca, ki je pokajal tedaj III. razred. Gimnazijec se je sestajal s svojo simpatijo kadar ni bilo doma njegovega očeta. Toda nekoč je prišel oče ob nepravem času, zalotil je mladi parček v objemih ter je ločil mladega gosпода in svojo hčerko za vedno. Zelo poetična je bila ljubzen Gabriela D'Annunzija. Njegova prva simpatija je bila 13letna Zoa, hčerka postajateljca v Pratu. Giovannetti je vprašal pesnika: "Ali je bila to res vaša prva ljubzen?" D'Annunzio mu je odgovoril: "Veste, gospod, jaz sem ljubil vedno, toda — nikoli prvič." Kakor je videti, je bil D'Annunzio genij tudi v ljubezni.

Toscaninjeva ljubzen je bila najmanj platonična izmed vseh naših primerov. Vanj se je prvi zaljubila odrasla žena, ki je bila tako debela, da so se ji posmeovali njegovi prijatelji. Ko so jo nekoč videli, kako se ziblje po ulici, so podražili dirigenta: "Evo, sedaj pa se majo tvoji kontrabas!" In od tistega časa je Toscanini prenehal ljubiti debelisko, s kontrabasom pa je postal zelo strog v orkestru.

Slovenske Narodne Podporni Jednota. Ustanovljena 9. aprila 1904. Inskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS. Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODBER: Predsednik Vincent Calakar; podpredsednik Andrew Vidrich. R. F. D. 7 Box 103, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vagrich; urednik glasila Jule Zavertnik; upravitelj glasila Filip Godina; vrhovni zdravnik Dr. P. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODBER: Frank Somrak, predsednik, 996 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank Alesh, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupančič, 2637 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODBER: John Goršek, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Trécl, Box 22, Stubbans, Pa.; Tony Schragal, R. F. D. No. 1, Johnston City, Ill.; Frank Podobny, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Sular, Box 194, Gross, Kans.

BOLNIŠKI ODBER: OSREBNE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2627-59 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Joseph Zorko, R. F. D. 2, Box 114, West Newton, Pa.; Anton Abram, 1169 E. 76th St., Cleveland, Ohio.

ZAPADNO OKROŽJE: Jacob Baloh, R. R. 6, Box 88, Pittsburg, Kans.; za jagoznab: Frank Klus, Box 958, Chisholm, Minn.; za sev. zap.: John Gosh, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor: Frank Zajc, predsednik, 2629 W. 36th St., Chicago, Ill.; Ludvik Madvešek, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Braat, 448 National Ave., Milwaukee, Wis.

Združitelni odbor: Frank Vidmar, predsednik, 7434 W. 63rd St., Argo, Ill.; John Olin, 2428 S. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Goshel, 2923 So. Broadway, Denver, Colo.

POZOR!—Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, se naložijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2627-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODOBRE SE NALOŽIJO: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2627-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote volbe se naložijo: Tajništvo S. N. P. J., 2627-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V EYEVI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2627-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse prošnje glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zajcu, predsedniku nadzornega odbora, ligar listov je sgraj.

Vsi prišli na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Goršek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglaš., uproštna in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA," 2627-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

POTRES V KALIFORNIJI.

Annheim, Cal. — Lahke potresne sunke so čutili prebivalci tu in po sosednjih krajih severnega okraja Orange. Škode ni nobene.

Premetenec. — Sem, mislil, da se boš poročil z Amalijo? — Hm, vsi sem svedel, da je pustila še dve tretjini svojega premoženja pri življenju... — In? — Pa sem raje življo vzel!

Moderna nevesta. — Dragica, naj si še premlada! Nisi še zrela za možitev! — Zakaj pa ne, babica? Kupiti si moram le še tri obleke in nov klobuk; druga bala je že vsa pripravljena!

OBLETNICE ZNAMENITIH AMERIKANCEV.

(Nadaljevanje s 2. strani.) Yorku. Potem je zaporedno postal pilot na reki Mississippi, tajnik svojega brata in delavec v rudnikih Nevade. L. 1862 je postal urednik nekega časopisa v Virginia City, ali kmalu potem ga najdemo kot reporterja v San Francisco. L. 1866 je odšel na otoke Sandwich in po svojem povratku je začel svojo predavateljsko kariero. Potoval je mnogo in dosti prizorov in dogodiljev, ki jih srečavamo v njegovih spisih, je zajel iz teh svojih potovanj. Ko je l. 1907 obiskal Angleško, je bil povsod sprejet z velikim spoštovanjem in podeljen mu je bil častni doktorat oksfordskega vseučilišča. Njegov humor je tipično ameriški. Najboljši njegov knjigi sta "Huckleberry Finn" in "Tom Sawyer"; v teh povestih se je Mark Twain izkazal mojstrom humorja in patetične sugestije. Noben drug pisatelj ni tako živahno opisal neukrotljivega ameriškega dečka. Pod zunanjim plaščem držnega humorja in lahne površnosti se v nekaterih njegovih delih zapazi bistromno opazovanja in zdrav razum. Med njegovih poglavitna dela spadajo: "The Innocents Abroad" (Nedolžnici na tujem), "The Gilded Age" (Pozlačena doba), "A Tramp Abroad" (Potepuh na tujem), "Joan of Arc" in "The Jumping Frog" (Zabaskakale). Mark Twainove povesti so prevedene v vse kulturne jezike sveta. Tudi v slovenščino je prevedeno mnogo, zlasti krajših povesti.—F. I. S.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Oct. 31-1906) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, plačite nam doplačilo in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za Jane \$5.50.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnina lahko tudi sami pošljete na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"

2627 S. Lawdale Ave. CHICAGO, ILL.

Agitirajte za "Prosveto!"

La bella Gina

Spisal Miljutin Zarnik.

(Dalje.)

Koledar, največji vašh filitrov, je kazal pedantovsko šeg zadnje tretjine februarja. V rešnici pa je bila že pomlad.

Dolgi drevorod, ki se vleče kot meja med mestnimi nasadi in med cesto na Gl-ju je bil nenavadno poln šetalcev. Najstarejši generali in drugi penziionisti so diabetično atopični gorli in doli ter krmili škinkovce in kose, si so se s smešno resnimi izrazi ustavljali tik njih; otroci so vriskali, gledajoč mopsa in jarbečarje, večeve se po parku v družbi velikanskega, pa še otročjega novofundlandca; mlade matere so se ustavljale poleg vozčikov, v katerih je spala deca, ter srečno, tiho zrlje v svet. Še redarji in kondukerji tramvajskih voz, ki so večasi prihajali ob drevorodu, so bili vselejših brezov nego po navadi.

Bil je pa tudi ta dan izmed tistih predpomladnih dni, ko bi človek najraje zavriskal in hkrati se zjokal, vsakega nekaj. Saeg je ležal le še v senah med grmovjem; zemlja po drevoredih, še ne čisto izsušena, je bila zamolklorjave barve, prožna kot kavčuk, pa brez blata. Golo, rdečkasto vršičevje po drevju je strielo v čisto nebo ter napravljalo po tleh zmedene, višnjeve sence, mrežam podobne.

Z nasadov je mlačen vetrič prinašal duh, vonjajoč po sveži zemlji, in vsaki pihljaj je ljudem širil prsi in srce kakor poljub božji.

Rumenkasto pročelje hiš onkraj ceste se je bleščalo v soncu, da nisi mogel vanje pogledati; v stranskih ulicah, ki so bile črez dan bolj v senci, pa je bila zemlja po sredi še mokra ter ob enem s šipami mnogobrojnih oken zrcalila modrino nebes. Odtod je večasi zapihalo tudi hladnejše.

Prihajal sem od obeda. Vreme, ki na-me neizmerno vpliva, me je bilo danes pripravilo v tisto razpoložitev, katero med prijatelji imenujemo "marche triouphale".

Zrak me je bil prevzel. Z odpetim plaščem sem korakal po drevoredu, gledal dreyesne popke, sveteče se, kakor da bi bili lakirani, in poslušal škinkovce, kako si zbijajo konkurenco na petju. — Veter mi je zanašal glasove oddaljene lajne na uho, in postal sem sentimentalen.

In zagledal sem dvajset korakov pred seboj damo v rjavii obleki, hodečo v isti smeri, kakor jaz. Spoznal sem jo po hoji. Gina, bella Gina!

Kako mi je začelo srce hkrati biti; v grlu me je davilo, da sem komaj dihal, in čeljust se mi je začela mrzlično tresiti. — Na to srečanje nisem mislil; zdaj v tej pomladni simfoniji — pa še ona!

Odmeril sem korak tako, da ji nisem prišel preblizu. Ob debilu je stonelo žalostno, bolešno dekletce s rdečim noskom ter prodajalo vijolice. Stopila je tja ter kupila šopek. Plačala je gotovo preveč, ker se je otrok tako spoštljivo zahvaljeval. Tudi jaz sem si jih hotel kupiti. — Gina pa je prav počasi šla dalje ter si evetlice pritrjevala za pas. Pri tem pa sta ji padla dva cveta na tla. Komaj sem to zagledal, sem vrzel pripravljen desetiški strmeči deklici na plošček, sam pa sem skočil tja po izgubljeni vijolici. Gospa L. je to opazila; amehljaje se je šetala dalje.

Ko sem pa pobiral cvetice, me je obšla mahoma nekaka slutnja: Ali ni to že vse nekajdaj bilo? Ali tega nisi že doživel? — tako mi je šinilo po glavi.

Ali čudo! Ta občutek ni zopet hitro prešel, kakor sicer, ampak osvajal me je vedno bolj in bolj; bolj in bolj —

Ali sanjam? Ali sem umri? Kaj mi je? —

Hipoma, kakor nadnaravno razodetje, se mi zablisne: "Saj si to doživel, res doživel! Z Gino, a to je Gina — v Trstu — v Trstu — o, koliko let je že!"

Hvala Bogu, uganka teh temnih oči je bila rešena!

Pa kako, da šele zdaj? Sem li tako pozabljen? —

Nikakor ne! Dobro sem se spominjal tržaskih doživkov, to

da nekateri so mi bili z lepi bolj obidele, kar sem se je malokdaj z njimi bavil, in pa — kako naj bi bil mislil, da najdem nekdanje šolske dekletke kot soprogo bogatašev v tujem mestu, kako uganil, da je ta dama tista razposajena, črnooka institutka.

Sfinga je bila ugnana! — Ko sem bil pri sestri v Trstu, smo stanovali nasproti italijanškega ženskega liceja. Z mano je stanovala soseske Ernest. In midva sva imela svojo zabavo z mladimi Italijankami onkraj ceste.

Metala sva jim poljubčke z roko, in one so nam jih včasih vračale s smehom, včasih pa zavračale z roganjem in še s hušimi oročjem. Med dekleti mi je bilo posebno eno uganjalo; črna je bila, navadno zmurnih las in hudo razposajena. In ravno preprijeto mi je spomnil hkrati, skoro brutalno zavpil, da je tisto petnajsetletno dekletko bilo sedanja gospa L., la bella Gina!

Kako sem se je sedaj natančno spominjal, kako sem jo v tem hipcu v vsaki njeni vesti spoznal. —

Tedaj sem se bil polagoma zaveril v mlado razposajenko, prijatelj Ernest pa tudi na pol. Vselej opoldne, ko so vrela dekleta iz šole, sem atal na vegastem balkonu ter čakal, da sem jo videl. Zaman me je nevoljna sestra po večkrat klicala k obedu; rajše sem jedel mrzlo juho, kakor pa da bi zamudil črnooko krasotico.

Spomnil sem se, kako sva neki večer ob času, ko prigrizajo po cestah piin, zapazila črnoolasko, ki je bila z drugimi sošolkami v liceju pri oknu. Stanovala ni v zavodu, pa tisti večer so imele neko slavnost.

Imeli smo prozoren zastor pri oknu. In v glavo mi je šinila misel, da napravimo mladi gosposični na čast naglo transparent.

Toda naglo! Uboge latinke in grške preparacije; vsem sva z Ernestom potrgala peroti — to se pravi platnice — ter iz njih izrezala velike črke. Pripela sva jih na zastor tako, da je bila prava stran berila proti cesti. Potem sva prišgala potrolejko, plamen pustila tako majhen, da je ravno še gorel; o pravem trenutku pa, ko so bile ravno vsa dekleta pri oknu, ga je privil Ernest, da bi se bil skoro cilindar razpočil. Na svetlem zastoru se je prikazal črni napis: "IO T'ADORO BELLA MORETTA."

Cvrtanje v liceju je hipoma utihnilo; kakor okamenele so stale mladenke pri oknu.

Da bi se pa prepričal o kakovosti najine razsvetljave, sem poprosil Ernesta, naj še nekaj časa drži svetilko, sam pa sem vzpel klobuk ter tekel na cesto. Napis se je videl izvrstno, ljudje so se spodaj zvedavo ustavljali in, spoznavši pomen demonstracije, amej se odhajali.

Zdaj so pa licejanka zagledale mene. Kakor iz enega grla so zagnale vrišč in smeh teh kričale: "Bravo, cavaliere serviente, bravissimo!"

Med tem, ko so mi kazale osle, sem osramočen zbežal v hišo. Te kače!

Mnogo dni si nisem upal na balkon.

Nekoč — bil je ravno tak mil predpomladni dan, kakor sedaj, ko sem srečal gospo L. — me je obšlo veselje, da sem šel iz mesta. Počakal sem, da je odbilo osem, ker sem se bal, da ne bi srečal profesorjev. Slaba vest mi ni dopuščala, da bi šel po objudjenih ulicah, zato sem jo krenil skozi Staro mesto.

Bilo je kakih deset minut črez osem, ko sem se znašel v ulici "dei bastioni". Kar mi pripose nasproti črnoolaska, s knjigami pod pasduho. Zamudila je seveda šole, kakor navadno. Lasje so se ji hoteli razpiesti, in od naglice je bila vsa rdeča. Zagledavši mene, je še bolj zardela, in težko ji je bilo priti mimo.

Črna nogovica ji je zdrknila doli na čreveljček.

(Dalje prihodnje)

All ste le naravnih Prosveta ali Mladinski list prednja pristojna ali ovedenica v domovino? To je odini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

RAD BI IZVEDEL na svojo bčer Marijo Peterka, doma iz Mengla pri Kamniku. Živela je pri svoji macehi Jeri Peterka v Menglu, in jaz njen oče bi rad izvedel kje se sedaj nahaja, ali je še doma ali se že nahaja kje tukaj v Ameriki. Uljudno prosim cenjene rojake če kdo kaj ve od nje, naj mi to naznanijo, privolji sem tudi stroške povrniti onemu, ki bi mi poslal njen natančen naslov. Prosim, da mi pišete na moj naslov: John Peterka, 543 Hay Street, Fairport Harbor, Ohio. (Adv.)

OR IMATE KATAR MEHURJA ali T E Z K O ODVAJANJE peskujače Santal Midy Napredaj v vseh lekarnah. Takoj predano kakovost.

Največja svetovna zaloga perja in pernic Mi prodajamo vašh vrat pravo gosje perje in pernice, pravilno očiščeno in pripravljeno pri nas. Mi imamo celo parje, osmukano perje in prave pernice. Razpoložimo v vsa kraja v Ameriki. Vozor pošljemo zastoni na zahtevo. Pišite še danes najstarejši tvrdki perja in gotovo bodeite zadovoljni. Dept. 8.

ALBERT STEIZ CO 333 Pissaville Street, Chicago, Ill.

KNJIZEVNA MATICA S. N. P. J. ima v zlagi sledoje knjige: AMERIŠKI SLOVENCII—izvirna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00 Slovensko-Angliška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo...\$2.00 Zakon Biogenesije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro...\$1.50 Pater Malaventura—V Kobaridu—čaroljiva povest iz življenja ameriških frančiškancev, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami...\$1.50 Zaječali—resnična povest in prava ilustracija doleje skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki...\$1.75 Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek...\$1.00 Zapisnik 3. redne konvencije S. N. P. J., 262 strani mehko vezana, stane samo...50c KNJIGE KNJIZEVNE MATICE SE DOBE pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč dotedaj jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi: William Siter, 6404 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Anton Jančovič, 1171 Norwood Rd., Cleveland, Ohio. Anton Bokal, 727 E. 197th Street, Cleveland, Ohio. John Krizanović, 12111 Bevington Ave., West Park, Ohio. Andrew Višič, R. F. D. 7, Box 163, Johnstown, Pa. John Rimac, 6585 Russell St., Detroit, Mich. Frank Stular, 13705 St. Aubin, Detroit, Mich. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo. Profetarec, 3899 W. 36th Street, Chicago, Ill. Ali pa pišite pošto na: KNJIZEVNA MATICA S. N. P. J. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POSLUŽITE SE KAMPANJE ZA NOVE ČLANE IN PRIDOBITE SI LEPO NAGRADO!

J. S. Macher: RIM Poslovenil V. M. Zalar.

(Dalje.)

Tu je stala hiša cenzorja L. Grassa, na čigar vrhu je raslo šest krasnih starih lotosovih dreyev; to hišo je kupil M. Tullius Cicero, veliki govornik in majhni politik, to hišo mu je razrušil zloglasni Clodius, senat pa jo je potem znovič sezidal.

Tu si je postavil palačo Scaurus, njen atrium so nosili osemindeset čevljev visoki stebri iz črnokatega miramorja, pripeljanega z otoka Melos; tu nekje so stanovali Hortensius, Ciceronov tekmeč, in Catilina, žrtev in ponos Ciceronov; triumvir M. Antonius, katerega hišo je podedoval Augustov prijatelj in zet, M. Vipsanius Agrippa...

Hodiva sem ter tja... Razvaline, molčeče razvaline... le zgodovina govori...

Samo tista hiša, kjer se je narodil cesar Tiberius, stoji še zdaj na Palatinu. Edino popolnoma ohranjeno bivališče antičnega Rima. Dekoracije in freske na stenah govore še z obledelimi barvami o nekdanji preprosti krasoti tega patrijskega stanovallča, nevelika razvešnat polopija pa nikakor ne odgovarja našim predstavam o rimski palači, in že celo ne o palači, v kateri je stanoval član preponosnega rodu Claudijcev. Toda Tiberijev oče je bil še zakrknjen republikanec, ki je celo predlagal, naj se da morilec Julija Caesarja nagrada, in njegovo bivališče nosi značaj republikanskega državljanja; neveliko, brez kričedege nakitja, toda ponosno in samozavestno. Ko se je Antonius pobotal z Octavianom, poznejšim prvim cesarjem, je moral ponosni Claudius odstopiti svojo ženo Livijo zolitolasemu dediču Caesarjevemu — odstopil jo je, toda kmalu na to je umrl — gotovo vled strtega ponosa. Njegov sin Tiberius, ki ga je adoptiral Augustus, je nastopil po njem vlado sveta. In preprosto republikansko bivališče je preslo v last Germanica, tistega Germanica, ki ga je oboževal Rim in ki so se vanj upirale oči vsega sveta z največjimi nadami. In v tej hiši je rasel tudi njega sin Gaius Caesar, imenovan Caligula, ki je podedoval simpatije in ljubezen vojaštva in ljudstva po svojem očetu, ko je prezgodnja smrt prehitela stiriinridesetletnega Germanica na potovanju po Mali Aziji. Ko je bilo Caligula dvajset let, ga je poklical stari Tiberius k sebi na Capri, in nureče grozovitih bajk in grdih klevet, ki obdajajo drugega cesarja na tem otoku, se ovijlo zdaj tudi okoli Caligule.

Ce človek prebira rimske zgodovinarje carske dobe, ne sme pozabiti na par okolnostij: cvet republikanskega Rima je bil senat, onih "tristo ponosnih in ošabnih kraljev", ki se nikakor niso mogli zamisliti v podrejene vloge vdobah cesarstva. Republikanske tradicije senata niso izumrle, t. j. bile so prav tako prapor in geslo njegovo, kakor so danes prapori in gesla razni programi raznih strank, pod katerimi se skriva vedno ona večno resnična zahteva "daj mi, da sedem, kjer sediš ti", in tako so se v senatu snovale zarote proti cesarjem, najemali so se morilec in korumpiralo vojaštvo, drame pa, kakoršus se je odigrala Ildibus Martila L. 44., ko je padel v Pompejevi kuriji pod senatorjskimi bodali Caesar, seveda ni več dočakal — usoda, ki je doletela Caesarjeve morilce, je bila zbranin očeton svarilo za vse čase. Nasprotno pa so cesarji v posesti polne oblasti nad življenjem in smrtjo vseh podložnih državljanov — in med temi je bilo

zdaj tudi onih nekdanj ponosnih tristo kraljev — ravnali brezobzirno in z usmrtilivami čistili senat, kadarkoli je le bila prilika. In kar so senatorji znali, je bilo, da so znali antično umirati, in ti, kateri so ostali, so se znali za nje maščevati. Kar je namreč krščanskemu človeku po smrti nebeško veselje ali pa trpljenje v peku, to je antičnemu človeku dober glas in čisto ime v zgodovini. In nad dobrim glasom in čistim imenom svojih cesarjev je izrekal senat z ustni historije svoje sodbe. Tacitus, Dio Cassius, Plinius mlajši so bili senatorji, Svetonius Tranquillus pa je bil, če morda ne tudi senator, vsaj kot zaupen prijatelj Plinjev senatorskega mišljenja. In tako se je izvrševala sodba nad mrtvimi nasprotniki s strastno temeljitostjo. Napake so jim naphoval v zločine, nerazodnost v bestijalno potezo njih značaja, večni strah za prestol in življenje v krutost in krvočolnost — ostalo so dopolnile klevete in bajke. Tacita ne izvzamem, znam si ga pa razložiti: njegov fascinirajoč način, slikati črno v sivem, ga je najbrže tako prevzel, da je slikal predstave svoje duše, in ne resničnih obrazov — to ni točni in jasni Thukydidés, to je romanopisni talent Emile Zole... In na vseh teh slikah in sodbah, ki so bile pravzaprav polemično orožje, je zgrajena enostranska slika rimskega cesarstva, propada, izprijenosti, gnilobe in kakor se vae to imenuje. Novejša zgodovina je prosta takih sodb — kajti stare dinastije vladajo še vedno, in paragrafi kaznujejo vsako žalitev člana vladajoče rodbine, četudi je že več sto let mrtev... Tega ni bilo v starem Rimu — dinastije so se menjale, maločkateri je vztrajala dva generaciji zapored, in pošastna slika tega ali onega cesarja je služila le za osenčje svetlemu pojavu živčnega vladarja — crimen laesas majestatis v preteklost je rado videlo in bralo i občinstvo i cesar.

Caligula je bil izmed tistih ljudi, v katerih se družii genialnost z blaznostjo. Njegova osebnost je bila prikupna, imel je nenavaden dar govora, globoko razodnost in preč dovtip. Osem mesecev po nastopu vlade se ga je polotila strašna bolezen, prestal jo je, ko se mu je pa vrnilo življenje, je bil norec. Rim, ki se je ob njegovj boleznj tresel strahu za njegovo življenje, se je zdaj zgrozil nad tem povrjnem življenjem. Jasnih trenutkov je bilo čezdalje manj in manj; bilo je očitvidno, da mora biti odstranjen cesar, ki ne more odgovarjati za svoje čine.

Iz one preproste hiše, kjer se je rodil Tiberius in je preživel Caligula svoja mlada leta, vede pokrit hodnik k Tiberijevi palači, ki je stala nad Forum. Nekega januarskega dne l. 41, je hitel Caligula ob eni popoldne iz cirka, kjer so se vršile igre na čast Augustu, k obedu. V hodniku so se vadili grški mladeniči za predstave, cesar jih je trenutke gledal, hvallil in vzpodbujal, v tem pa mu zada tribun Chaerea, ki je bil ta dan načelnik telesne straže, od zadaj rano z bodalom, drugi zarotniki so ga pobili do kraja. Morilci so se skrili za par ur v Germanicovi hiši, ko so pa videli, da jim ne grozi nevarnost, so drveli k palači in ubili njegovo ženo in otroka, hčerko, ki jo je nearečni norec strastno ljubil. Mrlič je ležal še na hodniku, ko se je razširila po Rimu vest o smrti imperatorjevi. Germanika telesna garda je prihitela k mestu smora z golimi meči in je hotela osvetiti svojega najvišjega poveljnika, in le duhaprisotnost konzularja Valerija je preprečila veliko prelivanje krvi. Ko so namreč vohalje vpili: Kdo je ubil cesarja? — se jim je postavil Valerius nasproti in dejal: Bil bi urečen, ko bi ga bil ubil jaz! — Osupnili so, utihnili in se požgubili.

(Dalje prihodnje)

All ste le naravnih Prosveta ali Mladinski list prednja pristojna ali ovedenica v domovino? To je odini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

TISKARNA S. N. P. J. SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časniko, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih. VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI CENE ZMERNE, UNLJSKO DELO PRVE VEŠTE VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. PRINTERY 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill. TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTREMA POJASNILA

BOŽIČ V JUGOSLAVIJI ali bode z radostjo praznovan v marsikateri družini, je odvisno od dobrosrčnih rojakov v Ameriki. Pomagali potrebnim je eden glavnih principov teh praznikov, in zapomnite si, da ima darilo dostavljeno še pred božičem, dvakratno vrednost; zato ne odlašajte z pošiljanjem. Dostavi vsake denarne pošiljave poročamo našo največjo strko in pošajo, ter s tem zagotovimo, da je denar v najkrajšem času in v polni svoti izplačan. Z ozirom na naš veliki promet in ker imamo svosa z največjimi bankami v Jugoslaviji, nam je vedno mogoče udititi najnižje cene. Tistim, ki žele preživeti božične praznike v Jugoslaviji, priporočamo, da se obrnejo za pojasnila glede božičnega potovanja na naš parobrodni oddetek. KASPAR AMERICAN STATE BANK 1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL. VARNA BANKA ZA VLAGANJE VAŠIH PRIBRANKOV